

Megyei Honismereti Diáktábor Győrben

A megyei Kisfaludy diáknapok helytörténeti pályázataira beadott munkák nagy száma, a földrajzinév-gyűjtésbe bekapcsolódó diákok szorgalma, a jól működő helytörténeti szakkörök bizonyítják, hogy milyen aktív és alkotó a fiatalok érdeklődése a néprajz és a helytörténet iránt. Ez az érdeklődés azért is fontos, mert a múlt értékeinek feltárása mai életünk jobb megismerésének forrása, a paraszti életmód változásainak megrajzolása, a munkások harcának tanulmányozása a valósághoz köti a fiatalokat, szocialista építőmunkánk eredményeinek rögzítése újabb erőfeszítésre és jobb munkára serkent.

Látva a fiatalok alkotókedvét és ismerve a honismereti mozgalom erejét, ezért szervezte meg a Hazafias Népfőnt és a KISZ Győr-Sopron megyei Bizottsága az *első megyei honismereti diáktábort*. Ennek a tábornak a munkájáról szeretnék beszámolni, keresve azokat az elemeket, amelyek másutt is megvalósíthatónak tűnnek.

Talán kicsit rendhagyó volt a tábor telephelyének a kijelölése és ha szabad így írni, beiskolázása. A táborok eddigi „telephelyei” kisebb városok voltak, körülöttük olyan területek, amelyek a néprajzi és a múzeumi gyűjtőmunka gazdag lelőhelyei. Ez a tény már meg is szabta a táborok profilját, programját és munkájuk fő vonalát. Amikor az első megyei táborunk összehívását terveztük, először mi is ilyen regionális központra gondoltunk és csak a későbbiek során választottuk Győrt. Ez a körülmény már sejteti is, hogy bizonyos mértékig eltértünk az eddigi táborok programjától.

Az egyik eltérő vonás, hogy nem a gyűjtőmunkába kapcsoltuk be a tanulókat és az ilyen jellegű gyakorlati foglalkozásokat is mellőztük. S ha nincs néprajzi gyűjtés, pl. tárgyi emlékek, hiedelmek vagy népi mondák gyűjtése, akkor nem kell kivinni „terepre” a tábornak. De mi volt helyette?

Elsősorban elméleti és módszertani foglalkozások. Abból a megfontolásból indultunk ki, hogy a honismereti mozgalomba kapcsolódók kisebb vagy nagyobb mértékben, de mindenképpen találkoznak a helytörténeti dolgozat- és pályázatírás problémáival. Nem egy ifjú kutató dolgozata a belefektetett nagy munka ellenére is alig-alig felel meg a tudományosság igényének. Ezen akartunk és terveztünk változtatni, s később ez a tervünk erősödött meg és ez vált valósággá, amikor a KISZ megyei bizottsága mecenásként is, de munkánk irányítójaként is jelentkezett. A KISZ megyei bizottsága a hagyományos Kisfaludy Napok pályázati kiírásának eredményességét akarta a táborral növelni úgy, hogy az minél több értékes dolgozót és helytörténeti pályamunka elkészítéséhez nyújtson segítséget. Tehát a helyszíni gyűjtőmunka helyett a pályázatírás módszertani kérdéseinek elemzése állt munkánk központjában. Ez pedig azt jelentette, hogy olyan helyet kellett választani a tábornak, ahol együtt találhatók azok az intézmények — nevezetesen a könyvtár, a múzeum és a levéltár —, amelyek a pályázatíráshoz és a módszertani kérdések bemutatásához is elengedhetetlenek és segítséget is nyújthatnak. Ezért szerveztük Győrben a tábornak.

A pályázatírás módszertani kérdéseit egy téma elképzelt feldolgozásán mutattuk be a tanulóknak. Olyan témát kellett választani, amelyhez egyaránt találnak a diákok forrást és történelmi feldolgozást. Így esett a választás a „Parasztsors és parasztgond az ellenforradalom idején”, illetve a „Munkássors és munkásmozgalom az ellenforradalmi korszak éveiben” című témákra. Nem kell részleteznünk, hogy itt milyen gazdag forrásanyagot használhattak a tanulók (sajtó, szóbeli visszaemlékezés, felkutatott tárgyi emlékek stb.). A nevelési szempontok is e téma mellett szóltak: a múlt emlékeinek önálló feltárása mindennél jobban és hatásosabban agít a szocialista életünk mellett. A témák egyben kijelölték a tábor két csoportját is. A diákok önként választották a kutatóndó témát, attól függően, hogy kinek melyik tanulmányozásához volt jobb lehetősége.

Először az ellenforradalmi kort mutattuk be mind a két csoport számára. Természetesen egy kétórás előadás és a Bethleni konszolidáció című film bemutatása nem törekedhetett a teljességre, de a különböző előképzettségű tanulók számára mégis jelentett némi egységes alapot.

Ezt követően a pályázatírás általános módszertani kérdéseiről beszéltünk. Itt ismertettük meg a tanulókat a téma bibliográfiájával és a bibliográfia összeállításának kérdéseivel. Ezen a foglalkozáson szöveztünk a „cédulázás” módszeréről (mi kerüljön fel a cédulára, miért hasznos ez a jegyzetelési forma). Ezután egy téma céduláit rendeztük úgy, hogy közben bemutattuk a dolgozat szerkesztésének menetét. Majd pedig a két csoportnak külön-külön elméleti és gyakorlati foglalkozáson mutattuk be, hogy a

paraszti, illetve munkáséletmód feltárásához milyen segítséget ad a könyvtár, a múzeum és a levéltár.

A könyvtárban az elméleti órán bemutattuk azt a forrásanyagot, illetve történelmi publikációt, amit a téma feldolgozása során használhatnak. A korabeli helyi újságokat ismertettük; a lap „pártállását” és velük kapcsolatban a forráskritika módszerének alkalmazását. A sajtóanyagot helyi kiadványokkal és statisztikai közleményekkel egészítettük ki. Ezután a katalógus használatát gyakoroltuk, majd önálló bibliográfia összeállítása következett. A gyakorlati foglalkozáson a korabeli helyi lapok egy-egy évfolyamából kellett kivenniük azokat az írásokat, amelyek a paraszti sors, illetve a munkáséletmód feltárásához szükségesek.

Ehhez hasonló órák voltak a múzeumban is, ahol a paraszti életmód néprajzi anyagával szemléltettük a muzológusi munkát, majd a munkáséletmód emlékei közül mutattuk be azokat, amelyek gyűjtése segítette a téma kibontásában. A levéltárban az intézmény általános bemutatása után a gazdasági világválság idején szervezet inségakció iratanyagának elemzésével ismertettük és gyakoroltattuk a forráselemzést.

A bizonyítható és nagy figyelmet igénylő elméleti és gyakorlati órák közé „lazító” foglalkozásokat iktattunk. Elvittük a gyerekeket a régészeti raktárba játékos városismertető sétát tartottunk, kirándulást szerveztünk. Az elméleti órán kapott ismeretetés után önállóan is gyűjtöttek. Így gyakorolták a forráselemzést is, saját kezűleg írták a cédulákat, összeállítottak a témához egy használható bibliográfiát.

A saját használatra összegyűjtött anyaghoz konzultációs foglalkozáson kaptak útmutatót. A paraszti életmódot kutató csoport számára dr. Timaffy László, a másik csoport számára pedig dr. Gecsenyi Lajos ismertette egy-egy tanulmányát.

A tábor végén eredményes munkát zártunk és néhány, a jövőben is érvényes megállapítással lettünk gazdagabbak. Az egyik — bár ez nem új és nem csak itt érvényes — megállapítás az, hogy hihetetlen energia rejlik a fiatalokban. Számunkra is kicsit meglepő, de mindenképpen felemelő volt az a munkakedv, amivel diákjaink közvetlenül a tanév után dolgoztak. Öröndetes volt az a természetesség, ahogy a strand hús vizét a kánikulában is felcserélték a levéltár poros iratainak elemzésével és az elméleti órák fásasztó előadásával. Az pedig külön öröm, hogy a táborozáson főleg a szakiskolások és a szakmunkásképzők tanulói vettek részt. Ez azt is jelentette számunkra, hogy a jövőben fokozottan számíthatunk a kevesebb közismeretet és human ismeretet nyújtó iskolák tanulóira, ha megfelelő támogatást adunk és érdekes, vonzó foglalkozásokkal visszük közelebb őket a honismereti munkához.

Külön feladatként megfogalmaztuk, hogy a helytörténeti forráskutatás mellett nagyobb teret kell adnunk a krónikaírás kérdéseinek, mert enélkül bizonyos mértékig egyoldalú lesz a munka és eltolódunk a helytörténet felé. S ehhez kapcsolódik az a felismerés, hogy diákjainkat későbbi kutatásaikban is segítenünk kell. Dolgozatuk elkészítéséhez gazdag bibliográfiát, a krónikák vezetéséhez pedig részletes szempontokat kell adnunk.

És végül még egy gondolat: a táborozás sikerének alapja a szoros együttműködés volt azok között, akik nagyon sokat tehetnek a honismereti mozgalomért és az ifjú helytörténeti kutatók munkájának segítéséért. Bizonyítja ezt az együttműködést, hogy a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat azonnal gondoskodott a tábor anyagi és erkölcsi támogatásáról, hogy a közművelődési intézmények igazgatói maguk tartották az előadásokat, megnyitották a tanulók előtt a múzeum raktárait és megmutatták a levéltár ritkaságait, továbbá, hogy a sajtó szinte naponként beszámolt munkánkról, s ezzel további lelkesítő erőt adott diákjainknak.

A Hazafias Népfront Győr-Sopron megyei Bizottsága új, nagyobb lendülettel kapcsolja fel a honismeret ügyét, s ennek a lendületnek és törekvésnek a sorába illik a remélhetőleg hagyománnyá váló honismereti táborunk is.

Bedécs Gyula

Palóc szövőminta